

gemeente
Haarlemmermeer

De leden van de gemeenteraad van Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Telefax 023 563 95 50

Cluster **Maatschappelijke en Economische Ontwikkeling**
Contactpersoon **Lisette Tanis**
Doorkiesnummer **023 567 61 53**
Uw brief ---
Ons kenmerk **12.0445797\rsc 2012/31302**
Bijlage(n) **Projectenoverzicht Stelling van Amsterdam in Haarlemmermeer**
Onderwerp **Stand van zaken uitvoering Visie op de Geniedijk**

Verzenddatum

- 9 MEI 2012

Geachte heer, mevrouw,

Op 19 november 2009 stelde uw raad de *Visie op de Geniedijk* (2009.0014576) vast met als doel behoud, versterking en ontwikkeling voor een beleefbare en toegankelijke Stelling in Haarlemmermeer, waarbij de eenheid en samenhang van de dijk en de Stellingonderdelen uitgangspunt zijn, zodat de dijk een grotere recreatieve, cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische betekenis krijgt.

Voor de uitwerking van de visie waren de volgende vijf voorstellen opgenomen:

1. De forten Aalsmeer en Hoofddorp (economisch) herontwikkelen tot attractiepunten in onze gemeente waarbij de forten een recreatieve, toeristische, culturele, educatieve en/of maatschappelijke functie krijgen.
2. Het doen van nader onderzoek naar de mogelijkheden voor restauratie (herstel of conservering) van diverse Stellingonderdelen in Haarlemmermeer.
3. Het doen van nader onderzoek naar een beheervorm van het grasland van de Geniedijk die past bij de visie, doelstellingen en uitgangspunten.
4. Het opstellen van een duurzaam integraal beheer- en inrichtingsplan voor de Geniedijk, inclusief een bomen(vervangings)plan.
5. Het opstellen van een meer uniforme bestemming voor de Geniedijk, het Voor- en Achterkanaal en de Stellingonderdelen die ontwikkeling van dit alles in de gewenste richting mogelijk maakt. Tevens een eenduidige opname van de Geniedijkzones, de maten en afstanden behorende bij de Geniedijk, in de bestemmingsplannen opnemen.

Met deze brief informeren wij u over waar wij de afgelopen jaren aan hebben gewerkt, waar we nu staan met betrekking tot de uitvoering en hoe wij het vervolg oppakken. Wij doen dit in een algemene toelichting en in een toelichting per voorstel zoals die waren opgenomen in de visie.

Algemene toelichting

De vijf voorstellen gaan uit van maximale ambities. Omdat niet alles tegelijk opgepakt kan worden, is gekozen voor een geleidelijke en stapsgewijze aanpak. De uitwerking van voorstel 2, 3 en 4 zou primair resulteren in een Plan van aanpak. Het Plan van aanpak was met name bedoeld om inzicht te geven in de kosten die de voorstellen met zich mee brengen en de prioritering. De andere twee voorstellen (1 en 5) zouden los van het Plan van aanpak worden uitgevoerd.

Conform afspraak met uw raad zouden wij u het Plan van aanpak doen toekomen. Het Plan van aanpak is echter nooit afgerond, omdat we zijn ingehaald door de realiteit. Om die reden hebben wij dan ook in de afgelopen jaren veel energie gestoken in de diverse deelprojecten. U moet dan denken aan de herontwikkeling van beide forten, de restauratie van diverse Stellingonderdelen en het project Geniepark waarin in meer of mindere mate uitwerking is gegeven aan de voorstellen 2 tot en met 5. Voorstaande heeft geresulteerd in het Voorlopig Ontwerp en Ontwikkelstrategie Geniepark (2011.0043257). In de vervolgfase van het project (Definitief Ontwerp), waarmee we in het eerste kwartaal van dit jaar zijn gestart, worden die nader uitgewerkt.

In deze brief lichten wij toe op welke manier wij aan de verschillende voorstellen hebben gewerkt en waar dit toe heeft geleid.

Toelichting voorstel 1

De forten Aalsmeer en Hoofddorp (economisch) herontwikkelen tot attractiepunten in onze gemeente waarbij de forten een recreatieve, toeristische, culturele, educatieve en/of maatschappelijke functie krijgen

Fort bij Aalsmeer

In de nota Herontwikkeling van het Fort bij Aalsmeer (2009/13968) hebben wij ingestemd met de restauratie en herbesteding van het fort door Stadsherstel Amsterdam NV. Aanvankelijk was het de bedoeling dat in het fort één van de drie bezoekerscentra voor de Stelling van Amsterdam zou komen. De gemeente Haarlemmermeer en Stadsherstel hebben hiervoor in 2009 meegedaan met een prijsvraag van de provincie Noord-Holland. Uiteindelijk is het Fort Benoorden Spaarndam (gemeente Velsen) als bezoekerscentrum aangewezen. Desalniettemin willen Stadsherstel en gemeente het Fort bij Aalsmeer nog steeds herontwikkelen. Hiervoor is in 2010 een intentieovereenkomst getekend tussen de gemeente, Stadsherstel, museum Crash en Boer Bos. Om de herontwikkeling van het fort qua gebruik en financieel¹ mogelijk te maken is een wijziging van de bestemming nodig. Met de herontwikkeling is daarom gewacht op het bestemmingsplan Rijsenhout, welke in eerste instantie in 2010 zou starten, maar uiteindelijk in 2011 is gestart. Samen met de betrokken partijen is een plan in ontwikkeling om van het fort een recreatieve pleisterplaats te maken.

---

¹ Een voorwaarde om in aanmerking te komen voor cofinanciering van de provincie Noord-Holland is een geldende bestemming.

Tevens is voor de herinrichting van het buitenterrein rondom het Fort bij Aalsmeer een financiële bijdrage gevraagd bij Stichting Mainport & Groen. Hiervoor is een schetsontwerp opgesteld. De in 2010 ontvangen financiële bijdrage voor het schetsontwerp is uitgewerkt tot definitief ontwerp en er wordt nog dit jaar gestart met de uitvoering.

Fort bij Hoofddorp

Voor het Fort bij Hoofddorp is een plan binnengekomen van twee initiatiefnemers om het fort te restaureren en te herbestemmen met diverse functies. Wij staan positief tegenover dit initiatief, maar hebben de initiatiefnemers gevraagd met een haalbaarheidsonderzoek en businessplan aan te tonen dat de renovatie en herbestemming van het fort bijdraagt aan onze doelstellingen voor de Stelling van Amsterdam, dat restauratie, herbestemming en openstelling ertoe bijdraagt dat het fort een aantrekkelijk punt wordt om te bezoeken en de renovatie en herbestemming financieel haalbaar is.

Met het haalbaarheidsonderzoek is de bouwkundige en financiële haalbaarheid onderzocht van een herbestemming van het fort. Hiervoor zijn de cultuurhistorische en ecologische waarden van het fort verkend en is de huidige bouwkundige staat van het fortgebouw onderzocht en in kaart gebracht. De bereikbaarheid en parkeermogelijkheden zijn afgezet tegen de toekomstige parkeerbehoefte. Er is een ontwerp ontwikkeld op basis waarvan een bouwkosten calculatie is opgesteld. Deze heeft als uitgangspunt gediend voor de uitwerking van hun businessplan.

Het haalbaarheidsonderzoek en businessplan worden de aankomende tijd door ons getoetst op onder andere financiële, cultuurhistorische, ecologische en ruimtelijke aspecten. We verwachten dat wij op basis van deze toets voor de zomer van 2012 een Go/No-Go besluit kunnen nemen over dit project.

Toelichting voorstel 2

Het doen van nader onderzoek naar de mogelijkheden voor restauratie (herstel of conservering) van diverse Stellingonderdelen in Haarlemmermeer

Diverse Stellingonderdelen in Haarlemmermeer zijn in meer of mindere mate toe aan restauratie (herstel of conservering). Gezien de vele aantal Stellingonderdelen in Haarlemmermeer ligt hier een grote opgave. Daarom is een projectenoverzicht opgesteld (zie bijlage), waarin alle huidige en (mogelijk) toekomstige projecten en initiatieven zijn opgenomen. We kunnen echter niet alles tegelijk aanpakken en ook zijn niet alle Stellingonderdelen in ons eigendom. Bovendien hebben we in de Visie op de Geniedijk al aangegeven dat we onderscheid maken tussen Stellingonderdelen die 'er nog toe doen', met andere woorden Stellingonderdelen die nu een functie hebben of in de toekomst iets kunnen betekenen (zoals de forten en de Batterij aan de Sloterweg) en Stellingonderdelen die vooral geconserveerd moeten worden om het monument als geheel te behouden (zoals de Batterij aan de IJweg, de Batterij aan de Aalsmeerderweg en de nevenbatterijen). Dit ook met het oog op de kosten van volledig herstel, welke vrij hoog zijn.

Door het stellen van prioriteiten kunnen we bepalen waar we de aankomende jaren op inzetten. Samen met de provincie Noord-Holland hebben we in 2010 bestuurlijk de volgende prioriteiten bepaald:

1. Gedeeltelijke restauratie en herbestemming van het Fort bij Aalsmeer
2. Ontwikkeling van het Geniepark
3. Restauratie en herbestemming van het Fort bij Hoofddorp
4. Restauratie en herbestemming van de Batterij aan de Sloterweg
5. Restauratie van de schutsluis bij het Fort bij Aalsmeer²

De afgelopen jaren zijn echter ook al diverse onderdelen gerestaureerd of hersteld. Zo is de Damsluis in de Hoofdvaart gerestaureerd, waarvoor we in 2010 de eerste prijs hebben ontvangen voor de meest waardevolle gerestaureerde sluis van het afgelopen jaar. De prijs is een waardering van de Stichting Historische Sluizen en Stuwen in Nederland (HSSN). Verder is het fortterrein bij Cruquius gerevitaliseerd, is de brug over het Voorkanaal nabij de Hoofdweg-Westzijde gerestaureerd en worden in vervolg daarop de bruggen over het Voor- en Achterkanaal bij de Rijnlanderweg gerestaureerd. Tot slot wordt door de provincie Noord-Holland hard gewerkt aan de fietsbrug over de A4 die de Geniedijk weer met elkaar gaat verbinden.

Op dit moment werken wij aan het Definitieve Ontwerp van het Geniepark. Onderdeel daarin zijn restauratie van de Batterij aan de Sloterweg, de naoorlogse bunkers en kazematten en het sluisencomplex bij Fort bij Aalsmeer, evenals herstel van de dijk tussen het NS-station en Fort bij Aalsmeer. Voor de herbestemming van Batterij aan de Sloterweg, de naoorlogse bunkers en de kazematten zijn wij in gesprek met Stadsherstel Amsterdam. Met Stadsherstel hadden wij al een overeenkomst gesloten voor restauratie en herbestemming van Boerderij Den Burgh. De herbestemming van deze Stellingonderdelen wordt meegenomen in het bestemmingsplan A4 Zone West, dat in het derde kwartaal van dit jaar in procedure wordt gebracht.

Toelichting voorstel 3

Het doen van nader onderzoek naar een beheervorm van het grasland van de Geniedijk die past bij de visie, doelstellingen en uitgangspunten.

De Geniedijk is verpacht aan drie agrariërs. De huidige pachtcontracten geven ruimte voor intensief agrarisch beheer. Op bepaalde delen van de Geniedijk wordt het grasland zeer intensief beweid. Dit beheer past niet meer binnen de nieuwe kaders voor de Geniedijk (Visie op de Geniedijk). Om te komen tot een betere beheervorm van het grasland van de Geniedijk zijn een aantal alternatieven onderzocht:

- Beheer van de Geniedijk door machines.
- Beheer van de Geniedijk door een schaapskudde.
- Beheerovereenkomst sluiten.

Om te komen tot een nieuwe beheervorm, dienen de bestaande pachtcontracten te worden ontbonden. Binnen het project Geniepark onderzoeken we of en hoe we dit kunnen organiseren. Complicerende factor daarbij is dat de huidige pachtovereenkomsten niet eenvoudig zijn te ontbinden, dan wel om te zetten naar beheerovereenkomsten. De uitkomsten binnen het project Geniepark, worden gebruikt om te komen tot een andere beheervorm op de Geniedijk tussen Vijfhuizen en het NS-station.

---

² In eigendom van Hoogheemraadschap van Rijnland.

Toelichting voorstel 4

Het opstellen van een duurzaam integraal beheer- en inrichtingsplan voor de Geniedijk, inclusief een bomen(vervangings)plan

Een belangrijk onderdeel van de Geniedijk is de bomenrij. Deze willen wij vanuit landschappelijk en ecologisch oogpunt behouden. Een bomenvervangingsplan is daarom noodzakelijk. Dit is ook hard nodig, omdat een deel van de bomen te oud wordt en zich daardoor gevaarlijke situaties voordoen, zoals vallende takken nabij het fietspad. Verder hebben we op dit moment te maken met hogere beheerlasten. Tegelijkertijd is de doorgaande bomenrij een bijzondere kwaliteit van de Geniedijk die we willen handhaven. In 2010 is een bomenvervangingsplan opgesteld, waarbij de bomen in periodes van elk twee jaar gespreid over de periode 2011 tot en met 2031 zouden worden vervangen. In dit bomenvervangingsplan waren ook aspecten uitgewerkt met betrekking tot een nieuwe soort en de inrichting van de beplanting. De totale investering voor het bomenvervangingsplan bedroeg ruim € 1,5 miljoen. Binnen de begrotingen (beheer, groen, cultuur) bleek echter onvoldoende budget om dit te financieren. Inmiddels in een variant ontwikkeld waarbij alleen de oudste en meest risicovolle bomen worden vervangen rekening houdend met de Flora&Fauna wet en met de uitgangspunten uit de Visie op de Geniedijk. Deze oude bomen geven een hoog veiligheidsrisico en brengen hoge beheerlasten met zich mee. Vervangen van deze bomen levert een besparing op in onderhoud. De kosten hiervoor (circa € 670.000) worden meegenomen in de Vernieuwing Openbare Ruimte (VOR) 2^e fase na vaststelling van de Voorjaarsrapportage 2012. De bomen binnen het gedeelte Geniepark worden buiten beschouwing gelaten, omdat deze worden meegenomen in het project.

Als gevolg van mogelijke veranderingen in de huidige beheervorm (voorstel 3) en het bomen(vervangings)plan (voorstel 4), is de uitwerking en realisatie van het beheer- en inrichtingsplan nog niet opgepakt. Mogelijk heeft de nieuwe beheervorm en de vervanging van de bomen immers gevolgen voor het beheer en de inrichting van de dijk. Tevens is het toekomstig beheer van het Geniepark van invloed op het totale beheer- en inrichtingsplan van de dijk.

Toelichting voorstel 5

Het opstellen van een meer uniforme bestemming voor de Geniedijk, het Voor- en Achterkanaal en de Stellingonderdelen die ontwikkeling van dit alles in de gewenste richting mogelijk maakt. Tevens een eenduidige opname van de Geniedijkzones, de maten en afstanden behorende bij de Geniedijk, in de bestemmingsplannen opnemen

Een betere bescherming van de Stelling van Amsterdam in de gemeente Haarlemmermeer, ook in ruimtelijk beleid, is een belangrijk aspect. Zeker omdat de Geniedijk in 2009 was opgenomen in 18 verschillende bestemmingsplannen.

Dit voorstel had dan ook tot doel om de centrale functie en betekenis van de Geniedijk beter te verankeren. Het opstellen van een meer uniforme bestemming is in 2010 afgerond en heeft geresulteerd in het document *De Stelling van Amsterdam in Haarlemmermeer uniform bestemmen in bestemmingsplannen*. Dit document is niet bestuurlijk vastgesteld, maar wordt gehanteerd bij alle te actualiseren bestemmingsplannen en is tevens opgenomen in het Handboek Standaard Bestemmingsplannen. De uniforme bestemming is onder andere toegepast bij het bestemmingsplan Haarlemmermeerse Bos en Groene Weelde dat op 29 maart 2012 door uw raad is vastgesteld.

De Geniedijkzones zijn hierbij wat de provincie Noord-Holland verstaat onder het Nationaal Landschap Stelling van Amsterdam, zodat in elk bestemmingsplan waar een onderdeel van het Nationaal Landschap Stelling van Amsterdam in Haarlemmermeer aan de orde is uniforme bestemmingen, uniforme regels en een uniforme verbeelding op de kaart wordt opgenomen. Dit voorstel is mede gebaseerd op het ruimtelijk en juridisch kader wat reeds is vastgelegd in beleid van de provincie voor wat betreft de Nationale Landschappen.

Alle onderdelen van de Geniedijk krijgen op deze manier een meer uniforme bestemming. Dit draagt bij aan het uitgangspunt van deze visie, namelijk de Geniedijk als een eenheid behandelen en op die manier meer samenhang te creëren.

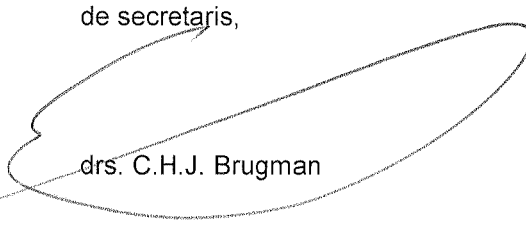
Conclusie

Wij kunnen concluderen dat we al geruime tijd bezig zijn de Stelling van Amsterdam in Haarlemmermeer beter te verankeren in gemeentelijk beleid en uitvoering. Het behoud en de ontwikkeling van de Stelling in Haarlemmermeer blijkt dan ook geen gemakkelijke opgave en vergt een lange adem. Denk daarbij aan de vele raakvlakken en beleidsterreinen, de hoge kosten voor restauratie en herstel, de broodnodige cofinanciering om projecten te laten slagen, langdurige trajecten rondom bestemmingsplannen en tot slot de bezuinigingen op allerlei fronten rondom cultuur(historie). Toch zien wij dat projecten die een lange aanlooptijd hebben nu in uitvoering komen, zoals het Geniepark (dat nu in de fase van definitief ontwerp komt en waarmee we nog dit jaar in de uitvoering starten), het bomenvervangingsplan (dat na goedkeuring door uw raad via de Voorjaarsrapportage 2012 volgend jaar kan worden opgestart) en de steeds concreter wordende plannen voor de herontwikkeling van beide forten.

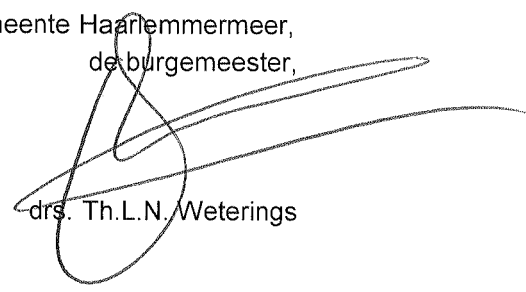
Wij blijven ons ook de komende tijd inzetten voor behoud, versterking en ontwikkeling voor een beleefbare en toegankelijk Stelling in Haarlemmermeer.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
de secretaris,

drs. C.H.J. Brugman

drs. Th.L.N. Weterings

Projectenoverzicht Stelling van Amsterdam in Haarlemmermeer

AFGERONDE PROJECTEN
Restauratie van de Damsluis in de Hoofdvaart
Revitalisering fortterrein Cruquius
Restauratie brug over het Voorkanaal Fort-Pax

LOPENDE PROJECTEN/INITIATIEVEN				
Project	Eigenaar	Ontwikkelaar	Dekking	Planning
Vervangen van de (oude) bomen op de Geniedijk	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Haarlemmermeer	Na goedkeuring VJR 2012, via VOR 2 ^e fase.	Na goedkeuring in twee periodes van elk twee jaar (2013/2014 en 2016/2017).
Realisatie van het Geniepark	Verschillende eigenaren	Gemeente, SGN/Elora, GEM A4ZW en SLP.	Geraamde kosten zijn circa € 9,0 miljoen. Hierin zijn de kosten voor eventuele verwerving, sanering en sloop van vastgoed dat niet in eigendom is of ter beschikking staat van een van de opdrachtgevers niet meegenomen. Dekking: gemeente, SGN/Elora, GEM A4ZW en SLP.	Uitvoer 2012-2013 (Geniedijk) Uitvoer SLP onbekend Uitvoer 2017-2022 (A4ZW) Uitvoer PrimAviera onbekend
Restauratie en herbestemming van het Fort bij Hoofddorp	Gemeente Haarlemmermeer	Externe partij (i.s.m. gemeente).	Geraamde restauratie- en (ver)bouwkosten zijn circa € 2,0 miljoen, waarvan € 1,75 miljoen voor restauratie en € 0,25 miljoen voor inrichting. De dekking is nog niet geregeld. Hiervoor is € 1,22 miljoen subsidie en € 1,03 investering door banken en/of investeerders benodigd.	Naar verwachting vanaf 2014. Het Fort bij Hoofddorp is tot 1 april 2013 nog verhuurd aan een schietvereniging. Bovendien moet nog een Go-No/Go-besluit worden genomen en is het project afhankelijk van subsidies.
Gedeeltelijke restauratie en herbestemming van het Fort bij Aalsmeer	Gemeente Haarlemmermeer	Stadsherstel Amsterdam NV (i.s.m. gemeente)	Geraamde restauratie- en (ver)bouwkosten zijn € 1,2 miljoen euro. De dekking is nog niet geregeld. Hiervoor zullen naast de eigen bijdrage van Stadsherstel subsidies benodigd zijn.	Naar verwachting vanaf 2013. Afhankelijk van subsidies en het bestemmingsplan Rijsenhout.
Restauratie brug over het Voorkanaal bij de Rijnlanderweg	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Haarlemmermeer	Ja, via de VOR 1 ^e fase.	De werkzaamheden zijn gestart; eind 2012 gereed.
Restauratie brug over het Achterkanaal bij de Rijnlanderweg	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Haarlemmermeer	Ja, via de VOR 1 ^e fase.	De werkzaamheden zijn gestart; eind 2012 gereed.
Restauratie brug over het Achterkanaal bij de IJweg	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Haarlemmermeer	Ja, via de VOR 1 ^e fase.	De werkzaamheden moeten nog starten, planning medio 2013 gereed.
Restauratie en herbestemming van de Batterij aan de Sloteweg, naoorlogse bunkers en kazematten (in samenhang met de ontwikkeling van Boerderij Den Burgh)	Gemeente Haarlemmermeer	Stadsherstel Amsterdam NV (i.s.m. gemeente)	Geraamde kosten € 750.000. De dekking is nog niet formeel geregeld, maar zal naar verwachting worden gedekt worden via een eigen bijdrage van Stadsherstel Amsterdam, via het fonds Ruimtelijke Investerings Haarlemmermeer en een subsidie van de provincie Noord-Holland.	Uitvoering vanaf 2013 en verder.
Restaureren van Damsluis in de IJtocht	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Haarlemmermeer	Na goedkeuring VJR 2012, via VOR 2 ^e fase.	Na goedkeuring vanaf 2014 voorbereiden en in 2016 uitvoering.

STELLINGONDERDELEN TE CONSERVEREN (allen in ons eigendom)
Genieloods Fort bij Aalsmeer
Nevenbatterij bij het Fort bij Aalsmeer
Nevenbatterij bij het Fort bij Hoofddorp
Nevenbatterij bij het Fort bij Vijfhuizen
Insnijding Liniewal voor de spoorweg bij Hoofddorp
Batterij aan de IJweg
Batterij aan de Aalsmeerderweg

STELLINGONDERDELEN NIET IN ONS EIGENDOM	
Stellingonderdeel	Eigendom
Schutsluis Fort bij Aalsmeer	Hoogheemraadschap van Rijnland
Genielood bij Fort bij Vijfhuizen	Kunstfort bij Vijfhuizen
Fort bij Vijfhuizen	Eigendom provincie Noord-Holland, in erfpacht uitgegeven aan Stichting Kunstfort bij Vijfhuizen
Damsluis Ringvaart bij Halfweg	Hoogheemraadschap van Rijnland
Damsluis Ringvaart bij Vijfhuizen	Hoogheemraadschap van Rijnland
Fort aan de Liede	Rijkswaterstaat
Voorstelling bij Vijfhuizen	Terrein Haarlemmermeersche Golfclub

OVERIGE	
Brug over de A4 ter hoogte van de Geniedijk	Fietsbrug over de A4/N201 ter hoogte van de Geniedijk (onderdeel project N201)